

Լիբանանի Երեսփոխանական Ընտրութիւններ 2022

Մայիսի 15ին Ձեր Քուէն Տուէ՛ք ՌԱԿ-ի Չօրակցած Թեկնածուներուն

Կուռ Շարքերով Ուղղուեցէ՛ք Դեպի Քուէատուի
Ընտրելու Լաւագոյնները՝

- ✓ Պէյրուզի Ա. Ընտրաշրջանին մէջ՝ ՓՈԼԱ ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ
- ✓ Մեթնի Ընտրաշրջանին մէջ՝ ԱՐԱ ՊԱՐՏԱԳԾԵԱՆ
- ✓ Չաիլէի Ընտրաշրջանին մէջ՝ ՆԱՐԵԿ ԱՐԱՅԱՍԵԱՆ

Հայկական Լուրեր

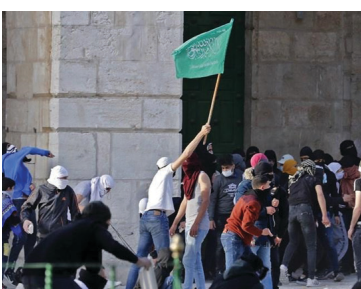
Բռնապետիկի Հրահանգով Քննչական Կոմիտէ Եւ ԱԱԾ Կոչուող Գրպանային Կառոյցները Գործեր «Կը Թխեն» Ընդդիմադիրներու Դէմ». Աւետիք Իշխանեան

Իրաւապաշտպան Աւետիք Իշխանեանը ֆէյսպուքի իր էջին երեկ գրած է. «Քաղաքական գործիչ Աւետիք Չալաբեանին անձամբ ոչ միայն չեմ ճանաչում, այլեւ երբեւէ չեմ հանդիպել: Այսօր Աւետիք Չալաբեանի տանը խուզարկութիւն են կատարել, նրան բերման ենթարկել և ձերբակալել: Բռնապետիկի հրահանգով քննչական կոմիտէ և ԱԱԾ կոչուող գրպանային կառոյցները իրենց գործակալներով գործեր կը թխեն ընդդիմադիրների դէմ, բոլորին վախցնելու նպատակով:

Շար. Էջ 02

Լուրեր Արաբական Աշխարհէն

Բնականոնացումը Օրէնքով Կ'արգիլուի Իրաքի Մէջ

Համառ շարժումը ողջունած է Իրաքի խորհրդարանին կողմէ Իսրայէլի հետ յարաբերութիւններու կարգաւորումը քրեականացնող օրէնքին ընդունումը, կոչ ընելով արաբական եւ իսլամական աշխարհի բոլոր խորհրդարաններուն՝ հետեւելու օրինակին եւ ընդունելու նմանատիպ օրէնքներ, որոնք կ'արգիլեն Իսրայէլի հետ յարաբերութիւններու կարգաւորումը:

Շար. Էջ 02

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Քուէատուիներու Պարունակութիւնն Է Միայն, որ Պիտի Սահմանէ Ժողովուրդին Իսկական Կամքը ԵՂԷՔ ՁԵՐ ՔՈՒԷԻՆ ՏԵՐԸ

Ընտրապայքարի վերջին օրն է այսօր: Կիրակի Մայիսի 15ին կը կայանան Լիբանանի խորհրդարանական վճռորոշ ընտրութիւնները: Կիրակի օր՝ քուէատուիներու պարունակութիւնն է միայն, որ պիտի սահմանէ ժողովուրդին իսկական կամքը, իր ներկայացուցիչները ընտրելու գործընթացին մէջ:

Անցնող շաբաթներու ընտրապայքարին ընթացքին, մինչ ուրիշներ իրենց հոգեկան խռովքն ու վախերը մատնող պահուածքով զբաղեցան իրենց մրցակիցներուն դէմ վատագի ցեխարծակումներ ընելով, մենք՝ Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Լիբանանի ղեկավարութիւնս, մեզի վայել պահուածքով՝ նախընտրեցինք ընտրապայքարի մը հետ առնչուելու ազնիւ եւ քաղաքակիրթ ոճը որդեգրել: Մենք փոխանակ իյնալու մրցակիցներ վարկաբեկելու յորձանուտին մէջ, փորձեցինք ցոյց տալ մեր զօրակցած թեկնածուներուն արժանիքները եւ խորհրդարանին մէջ մեր ներկայացուցիչները ըլլալու իրենց արժանաւորութիւնը:

Մինչ ոմանց նախընտրական ճառերէն թոյն, մաղծ եւ ոխ կը ժայթքէր, մենք լուռ աշխատեցանք մեր հնարաւորութիւններու սահմաններուն մէջ:

Մենք մեր ժողովուրդին կարիքաւոր դասակարգը չօգտագործեցինք «ընտրական ընթրիքներ» կազմակերպելով, ոչ ալ Լիբանանի տնտեսական ճգնաժամին բերմամբ, զուտ ազգային ու մարդկային նկատառումներով մեր ցրուած նպաստները, շահագործեցինք ընտրական նպատակներով:

Մենք մեր ժողովուրդին խելքն ու յիշողութիւնը չծաղրեցինք, ո՛չ ալ մարդկային բնագոյներ լարող եւ իրար դէմ դիրքորոշող ճառեր խօսեցանք:

Մենք մեր ընտրական յայտարարութիւններն ու խօսքերը «չհամեմեցինք» Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմը յիշեցնող արհեստածին կամ ճշմարտաման դրուագներով, կամ Հայոց Ցեղասպանութեան հետ առնչուած՝ ընտրական գործողութեան հետ անկապ սակայն զգացական յուշումներ ընելով մեզ լսողներուն:

Մենք մեր եկեղեցին ու հոգեւոր հայրերը չմիաբեցինք ընտրական հատուածապաշտ եւ ժամանակաւոր պայքարի մը մէջ:

Մենք արտերկիր բնակող մեր հայրենակիցներուն լիբանանեան Հայրենիքին հանդէպ ունեցած կարօտը չշահագործեցինք օղանաւային տոմսերու տեսքով՝ ընտրակաշառք բաժնելով:

Հիմնուելով վերոյիշեալներուն վրայ եւ նաեւ բարձրաճակատ ըլլալով Լիբանանի փոստ իշխանութեան մեր մաս կազմած չըլլալու փաստին վրայ, ընտրապայքարը կ'եզրափակենք հետեւեալով.

Հոգեհարազատ լիբանանահայեր,

Արժանապատուութեամբ եւ կուռ շարքերով **մասնակցեցէ՛ք** Կիրակի օրուայ ընտրական գործընթացին: ԱԶԱՏ ԿԱՄՔՈՎ ձեր քուէները տուէք անոնց, որոնց ԴՈՒՔ արժանի կը գտնէք Ձեզի ներկայացնելու լիբանանեան մեր հայրենիքին խորհրդարանին մէջ:

Ընտրեցէ՛ք այնպիսի անձնաւորութիւններ, որոնք հնարաւորութիւնն ու կամքը ունին պայքարելու Լիբանանի պետական համակարգի փտածութեան դէմ եւ ո՛չ թէ մասնակից էին մեր երկրին թալանին ու պատասխանատուները անոր սնանկացման: Մի ընտրեք այն մարդկանց, որոնք այսօրուայ ու ձեր նեղ կացութեան ու մեր եւ ձեր զաւակներուն արտագաղթին հիմնական պատճառներն են:

Շար. Էջ 02

Լուրեր Արաբական Աշխարհեն

Բնականոնացումը Օրենքով Կ'արգիլուի Իրաքի Մեջ

Սկիզբը էջ 01

Ան արժեւորեց Իրաքի խորհրդարանին կողմէ այդ օրենքի հաստատումը իր առաջին ընթերցմամբ՝ համարելով, որ այս հարցը «կ'արտայայտէ իրաքցի ժողովուրդին իսկութիւնը եւ անոր պատմական դիրքորոշումները՝ ի պաշտպանութիւն Պաղեստինի ժողովուրդին եւ անոր ազգային դատի արդարութեան»:

Յայտարարութիւնը կ'ողջունէ բոլոր դիրքորոշումները, որոնք կը մերժեն յարաբերութիւններու կարգաւորումը «ազգի ընդհանուր թշնամիին հետ, որ կը սպառնայ ազգին անվտանգութեան ու կայունութեան»:

Յիշեցնենք, որ երէկ՝ Զորքէշաբթի, Իրաքի խորհրդարանը ակարտած է «Իսրայէլի հետ յարաբերութիւններու կարգաւորումը արգիլող օրենք»ի առաջին ընթերցումը, որուն նպատակն է կանխել անոր հետ որեւէ տեսակի յարաբերութիւններու հաստատումը:

«Հայրենիքի փրկութիւն» խմբակցութիւնը՝ Իրաքի խորհրդարանի ամենամեծ դաշինքը, ակելի առաջ խորհրդարանի նախագահութեան ներկայացուցած էր օրենքի նախագիծ, որ կը նախատեսէ «քրեականացնել Իսրայէլի հետ յարաբերութիւններու կարգաւորումը»:

Յատկանշական է, որ Իրաքը որեւէ յարաբերութիւն չի հաստատեր Իսրայէլի հետ, եւ իրաքեան քաղաքական ուժերուն մեծամասնութիւնը կը մերժէ անոր հետ յարաբերութիւններու կարգաւորումը:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Քուէատուփերու Պարունակութիւնն Է Միայն, որ Պիտի Սահմանէ Ժողովուրդին Իսկական Կամքը ԵՂԷՔ ԶԵՐ ՔՈՒԷԻՆ ՏԵՐԸ

Սկիզբը էջ 01

Մի հաւատաք մեր կուսակցութեան անունը շահագործող կամ հանգամանքներ կեղծող, սակայն այլ հայկական կուսակցութեան մը ծառայութեան մէջ յայտնուած հերձուածին: Նման հերձուածներ միշտ ճակատագրուած են ձախողելու: Անոնք դատապարտուած են դաւաճանի ու ՌԱԿ-ը պառակտողի խառնը յաւերժ կրելու մեր կուսակցութեան պատմութեան մէջ:

Մի վախնաք սուտ ու պատիր սպառնալիքներէ ու առասպելի կարգ անցած տերորէ: Ձեզի կը վստահեցնենք, որ քուէատուփի վարագոյրին ետին, ո՛չ մէկը պիտի իմանայ ձեր տուած քուէաթուղթին պարունակութիւնը, ո՛վ եւ քանի՜ հոգի ալ ըլլան ձեզի դէպի քուէատուփ առաջնորդողները:

Արտերկրէն եկողներուդ, **թող ո՛չ ոք սպառնայ**, թէ ձեր վերադարձի տոմարը պիտի չեղարկուի եթէ զայն հայթայթողին քմայքով չքուէարկէք: Զհաւատաք նման անհիմն **շանթաժներու**:

Ձեր ընտանիքները պահելու ձեր ունեցած հասկնալի կարիքը **թող ո՛չ ոք օգտագործէ** ձեր արժանապատուութիւնը համարուող ձայնը գնելով: Գանձեցէ՛ք այդ ողորմելիներէն եւ իրենց դէմ քուէարկեցէ՛ք: Միշտ յիշեցէ՛ք, որ ձեզի վճարուած գումարը ամէն պարագայի ձեզմէ գողցուածն է: Միասին մտածենք նաեւ, թէ ինչո՞ւ համար են այս մեծագումար ընտրակաշառքները, եթէ փոխարէնը անոնք ախորժակն ու յաւակնութիւնը չունին պաշտօնի գալով, ձեզմէ՝ մեր երկրէն դարձեալ գողնալու իրենց ծախսածին հազարապատիկը:

Ազնիւ քաղաքացիի մը իրաւունքներուն ու պարտականութիւններուն գիտակից՝ պատկան մարմիններուն **տեղեկացուցէ՛ք** ընտրական օրենքի իւրաքանչիւր խախտումի մասին:

Վերջապէս **յիշեցէ՛ք**, որ Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Լիբանանի Շրջանային Վարչութիւնս անշահախնդիր կերպով մեր ժողովուրդին կողքին է: Այս առիթով կազմուած եւ Պէյրութի Թէքէեան Կեդրոնի, Պուրճ Յամուտի ՌԱԿ Պայքար եւ Չաիլէի ՌԱԿ Ազատ Լեռնակումներուն մէջ հաստատուած մեր շտաբը, պատրաստ է իրաւական խորհուրդներով եւ գործնական միջամտութեամբ օգտակար հանդիսանալու ճնշումի ենթարկուող իւրաքանչիւր հայորդիի:

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

13 Մայիս 2022

Բամ բաս բայ

Ոչ մէկուն զարմացնող երեւոյթով մը, իր իսկ թեմին զաւակները «պատահական» մարդիկ կոչող՝ պատահական առաջնորդ մը Լիբանանի յառաջիկայ երեսփոխանական ընտրութիւններուն հետ առնչուող յայտարարութիւն մը ըրած է:

Ըսողներ կան, որ տեսերիզով կատարուած նշեալ յայտարարութիւնը պատուէր մըն է նշեալ առաջնորդին շրջապատին կողմէ պարտադրուած, որ տակաւին կը յամառի եկեղեցին ու հոգեւորականները միջամուխ ընել հատուածապաշտ քաղաքականութեան մէջ:

Այս պարագային վերոյիշեալը անպայմանօրէն բամ բաս բայ չէ, այլ՝ բանն ասանկ է իրավիճակի ցցուն եւ ցաւոտ ցուցանիշ:

Պատմութեան Մէջ Այսօր

Կերի Զուփըր

Կերի Զուփըր (անգլերէն՝ Gary Cooper, իսկական անունը Frank James Cooper, 7 Մայիս 1901, Դելէնա, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ - 13 Մայիս 1961, Պեվըրի Դիլզ, Լոս Անճելէս շրջան, Զալիֆորնիա, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ), ամերիկացի դերասան:

Խաղացած է 110-էն ակելի ֆիլմեր, Օսքար մրցանակի եռակի դափնեկիր է՝ 2 անգամ Օսքար լաւագոյն դերասանի համար անուանակարգին (1941, 1952) եւ մէկ Օսքար ստացած է շարժապատկերի մէջ ունեցած ներդրման համար (1961): Ամերիկեան շարժապատկերի ակադեմիան իր կողմէ հրապարակած Ամերիկեան բոլոր ժամանակներու ֆիլմերու 100 մեծագոյն աստղերու ցանկին մէջ անոր ընդգրկած է 11-րդ տեղը: Ծնած է 1901-ին ԱՄՆ-ի Մոնթանա նահանգին մէջ: Անոր հայրը բարձրաստիճան դատաւոր էր եւ որդին ուղարկած է կրթութիւն ստանալու Անգլիոյ մասնաւոր դպրոցին մէջ: Վերադառնալով ԱՄՆ՝ ան կ'որոշէ դառնալ նկարիչ: Ծանր ինքնաշարժի արկածի կ'ենթարկուի եւ կը կորսնցնէ յիշողութիւնը եւ կը կարողանայ վերականգնիլ միայն բժշկական միջամտութենէն ետք: 1930-ական թուականներուն

նկարահանուելով ուեսթըրն եւ արկածային ֆիլմերու մէջ՝ «կը մրցի» Զլարք Կեյպըլի հետ Դոլիուտի առաջին «սրտակեր» կոչման համար: «Մերժանտ Եորք» եւ «Ուղիղ կէսօրին» ֆիլմերուն համար Օսքարի արժանացած է՝ Օսքար լաւագոյն դերասանի անուանակարգին: Ամուսնացած է Նիւ Եորքի Պալֆի Վերոնիքայի հետ եւ ունեցած է մէկ դուստր: Կերի Զուփըրը եւ յայտնի գրող Էռնեսթ Յեմինկուէյը մտերիմ ընկերներ էին:

Կեանքի վերջին տարիները ան հիւանդացած էր քաղցկեղով եւ անոր հիւանդութիւնը գաղտնի կը պահուէր: Մահէն մի քանի ամիս առաջ ստացած Օսքար մրցանակը իրեն փոխարէն ստացաւ իր ընկերը՝ Նոյնպէս ամերիկացի յայտնի շարժապատկերի դերասան Ճեյմս Ստիուարտը, յայտարարելով, որ Կերի Զուփըրը ծանր հիւանդ է:

Մահացած է 1961-ին եւ թաղուած է Նիւ Եորքի գերեզմանատուններէն մէկուն մէջ:

Հայկական Լուրեր

Բռնապետիկի Հրահանգով Քննչական Կոմիտէ...

Սկիզբը էջ 01

Իսկ վերջնական նպատակը Արցախը Ադրբեջանի կազմ մտցնելու, հայաթափելու, միաժամանակ Սիւնիքը (Չանգեզուրեան միջանցք), 7 հայկական գիւղերը թշնամու յանձնելու ծրագիրն իրականացնելու խոչընդոտների վերացումն է»:

Ամերիկեան Բարքեր

ԳԵՈՐԳ ԶԵՕՇԿԵՐԵԱՆ
«Չարթոն»-ի Երեց Աշխատակից

Չարդեղեններ եւ Մասամբ Նորին . . .

Կար ժամանակ երբ կիններ՝ օդերը կը դնէին իրենց ականջներուն վրայ, իսկ ապարանջանները՝ իրենց ձեռքերու դաստակներուն վրայ: Տարիները թափալեցան եւ սովորութիւն դարձած այդ երեւոյթները փոխուեցան, դէպի լաւ թէ գէշ՝ չեմ գիտեր, քանի եւս պարզապէս կը ներկայացնեն իրականութիւնը (facts)՝ ինչպէս որ կը տեսնեն:

Երբ ամերիկա հաստատուեցաւ 1976 թուականին, վերոյիշեալ սովորոյթները տակաւին առկայ էին հոս: Սակայն կամաց-կամաց փոփոխութիւններ սկսան ակնկերել դառնալ: Այսպէս, օդերը տեղափոխուելով գետեղուեցան քիթերուն եւ շրթունքներուն վրայ եւ մինչեւ իսկ լեզուներուն վրայ . . .

Գալով ապարանջաններուն՝ անոնք ալ տեղափոխուելով հաստատուեցան սրունքներուն յատակը գտնուող կոճերուն (ankle) վրայ: Չարմաւախօրէն ալ՝ ոտքի մատները սկսան հագուիլ մատանիներ: Հոս պէտք է նշեմ որ այդ բոլոր զարդեղենները կրնան ըլլալ զուտ ոսկիէ, կամ ալ պարզապէս ոսկեգօծ զարդեղեններ:

Է՛հ, դեռ ի՞նչ մնաց որ չփոխուի: Եթէ քիչ մը համբերէք՝ ձեզի պիտի ներկայացնեմ վերջին նորոյթը, այդ մարզին մէջ: Ուրեմն, վերոյիշեալ զարդարանքներուն վերջին թիրախը հանդիսացած է բերնի ատամները: Հիմա խօսիմք օրինակներով: Դիտեցէք կցուած նկարը եւ թոյլ տուէք որ բացատրեմ թէ ինչէ՛ր գետեղուած են ակռաներուն վրայ եւ այս բոլորը վասն

ինչի, չեմ հասկնար:

Նկարը ցոյց կու տայ մի ոմն՝ Ռայսա Ֆլաուրըս, որուն վարի ատամներուն ութը լուսնոսկիով կամ ճերմակ ոսկիով (platinum) պատուած են: Իսկ վերի ատամներէն մէկը կը կրէ կարմիր վարդ մը եւ միսն ալ արեւաքար (opal) մը: Չայս կ'անուանեն յառաջդիմութիւն . . .

Վերոյիշեալ դրոշմակներուն (grills) հեղինակն է 40 տարեկան Հելըն Հերիս անունով արուեստագիտուհի մը՝ որ նշանաւոր դարձաւ Նիւ Եորքի աղանդներու շուկային մէջ:

Սեւամորթ ամերիկացի Հերիս՝ ակնարկելով իր արուեստի նորաձեւութեան, դիտել կու տայ թէ ան իր կենցաղին մէկ մասն է եւ պիտի շարունակէ իր ստեղծագործութիւնը՝ հակառակ բոլոր խոչընդոտներուն:

Մենք՝ թէեւ չենք բաժնէր իր պատճառաբանութիւնը, սակայն յաջողութիւն կը մարդենք իրեն եւ կը սպասենք անոր յաջորդ նորաձեւութեան՝ որ հաւանաբար շուկայ իջնէ ոչ շատ ուշ . . .

Դեռատի Հեղինակը . . .

Այս պատմութիւնը մեզի կու գայ Այտահօ Նահանգի Պոյգի քաղաքէն: Պատմութեան նիւթն է ութ տարեկան Տիլըն Հելպիկի պատկերազարդ գիրքը՝ The Adventures of Dillon Helbig's Crismis, որ լոյս տեսաւ անցեալ Դեկտեմբերին: 81 էջերէ բաղկացած այդ գիրքը՝ որ Տիլըն աւարտած է չորս օրուան մէջ, երեւակայական ճամբորդութիւն մըն է դէպի անցեալը, որ թռիչք կ'առնէ երբ իրենց տան կաղանդի ծառի վրայ գետեղուած աստղը՝ իբրեւ թէ կը պայթի . . .

Տիլըն (տես նկարը) այդ գիրքը կը պատրաստէ Զրիստոսի ծննդեան արձակուրդի ընթացքին եւ կ'ուզէ որ ամէն մարդ կարդայ զայն: Ուստի, երբ իր մեծ մայրը գինք կը տանի տեղւոյն գրադարանը՝ ան գաղտնօրէն կը սարդէ իր գիրքը վիպագրութեանց (fiction) բաժնի դարակներէն մէկուն վրայ:

Երբ մայրը կիմանայ եղածը, անմիջապէս կը հեռաձայնէ գրադարան եւ կ'ուզէ որ երթայ ու ետ վերցնէ այդ գիրքը: Սակայն՝ ի զարմանք իրեն, գրադարանի պատասխանատուն (Պրն. Հարթմըն) դիտել կու տայ որ գիրքը հրապուրած է գինք եւ կը փափաքի որ մաս կազմէ իրենց հաւաքածոյին:

Ինչո՞ւ, որովհետեւ գիրքը այնքան ժողովրդականութիւն չափած է որ զայն փոխ առնելով կարդալու համար՝ արդեն իսկ կազմուած է ցանկ մը, որ բաղկացած է 54 անձերէ: Հոս պէտք է մատնանշեմ որ այդ գիրքը միակ օրինակն է որ հիմա գրադարանին կը պատկանի:

Ան կը հետեւցնէ նաեւ որ եթէ իւրաքանչիւր փոխ առնող՝ գիրքը պահէ չորս շաբաթ, ցանկի անձերը պէտք է սպասեն չորս տարի, որ կարգը իրենց

Մեր Օրերի Օրագրից

Մայիսի 7. Երեւանի Ֆրանսիայի Հրապարակում

ՇՈՎԻՆԱՐ ԼՈՔՄԱԳՅՈՇԵԱՆ

Այստեղ տիրում է հոգեկան դրախտ: Որովհետեւ չկան վէճեր, չկայ պառակտում, որեւէ մէկին մի բան համոզելու կարիք, սա մի կղզի է համատարած անհամերաշխութեան, գտման մթնոլորտում, որը մշտական սթրեսի մէջ է պահում արդէն 4 տարի շարունակ ողջ ժողովրդին: Մօտենում եմ ամէն վրանին եւ խօսում մարդկանց հետ, կարծես, վաղեմի բարեկամներ լինենք: Այո, կարելի է ասել, որ Ֆրանսիայի հրապարակում հաստատուել է իրադարձութիւնները համարժէք գնահատողների իւրայատուկ եղբայրութիւն: Մի քանի օր առաջ այստեղ հանդիպեցի Աշոտ Սեւեանին, յիշո՞ւմ էք, այն աներեւակայելի քաջ Չարեքթար գիւղի Սեւեանին, որը մնացել էր միայնակ Մարտակերտի գիւղում եւ նրա հետ հարցազրոյց էին անում CNN-ի լրագրողը եւ...մի թուրք լրագրող Ստամբուլից՝ այդպէս նա ասաց: Ես չեմ սիրում լուսանկարուել յայտնի մարդկանց հետ, ոչ էլ նրան նկարեցի, որովհետեւ Աշոտի նկարները կան համացանցում: Բայց Համբիկ Սասունեանին՝ չդիմացայ ու լուսանկարեցի, ասեցի

- Ոստիկանութիւնը ձեզ մկրտեց:

- Այս անգամ 40 տարի չտուեց...

Ծիծաղեցինք: Մի ժուս աղջիկ էր կանգնած եզրաքարին եւ հաճոյքով նայում էր հրապարակին: Երեւի զարմանում էր, որ այսքան տղամարդիկ կային, բայց ոչ որ նրան չէր խօսացնում:

Ուզում էի նրան բացատրել, որ այստեղ հայ ազգի սերունքն է, նրան ոչ մի վատ բան չեն անի: Նստեցի սիւնեցիների նստարանին՝ խօսեցինք.

- Այստեղից չենք գնալ մինչեւ սրանք չգնան: Յետոյ կը վերադառնանք, որպէսզի հանգիստ սրտով զբաղուենք մեր հողերի պաշտպանութեամբ: Առանձին վրան կար, որի վրայ գրուած էր "Չոհուած գիւնուորների ծնողներ": Նստեցի մի ծնողի կողքին եւ հարցրեցի որդու մասին, ինչպէս ցոյց տալ նկարը: Սարի նման երիտասարդ էր: Ես մի ապուշ հարց տուեցի, (ինչ հարց էլ տաս որդեկորոյսին, ապուշ կը հնչի).

- Ո՞նց էք դիմանում:

- Զեմ դիմանում, այդ պատճառով էլ այստեղ եմ...

- Սա պիտի 1 տարի առաջ լինէր:

- Պարտադիր է, որ ամէն մէկի հետ նման բա՛ն պատահի, որ հասկանան... Մի գոհուած գիւնուորի ծնող էլ ելոյթ ունեցաւ եւ պատմեց, որ իր որդին երբեք չէր եղել Արցախում, եւ հիացմունքից խելքի չէր գալիս, ասում էր, որ պէտք է այստեղ տուն առնել եւ ապրել: Նման վայր աշխարհում չկայ: Եւ բացատրել էր քրոջը, որ եթէ չլինի Արցախը, չի լինի նաեւ Հայաստանը:

Այժմ նկարագրեմ երթի իմաստը: Եթէ չէք քայլել երթով, ապա չէք ունեցել այն զգացմունքը, որն առաջանում է երթից: Իրականում դա թռիչք է, դու չես քայլում, այլ՝ աւառնում ես, այդ է պատճառը, որ մարդիկ երթով քայլելիս չեն յոգնում, կարող են, ասենք, Տավուշից երթով հասնել Երեւան:

- Երեւի ֆիզիկայի օրէնքով մտնում ենք հոսանքի մէջ,- ասացի ես, եւ կողքիս կիւնը հարցրեց.

- Դուք ֆիզիկո՞ս էք:

Շատ շոյունեցի այդ հարցից: Կողքս մի շատ խելացի տղամարդ յայտնուեց եւ սկսեց պատմել Լեւոն Տէր-Պետրոսեանից, որը կլոպալիստների առաջին դրածոն էր: Յետոյ այդ մարդուն կորցրեցի եւ կողքիս յայտնուեց մի շատ խելացի կին. նա պատմեց, որ ուլքեր աշխատանք ունեն, չեն գալիս Ֆրանսիայի հրապարակ:

Շաբ. էջ 07

հասնի . . .

Ան ի գիտութիւն ըսեմ որ վերոյիշեալ գիրքը՝ գրադարանի վիպագրութեանց բաժնէն ելլելով, տեղադրուած է պատկերազարդ վէպերու բաժնին մէջ: Իսկ մենք Տիլընին ապրիս ըսելով՝ կը ցանկանք որ այս երեւոյթը օրինակ հանդիսանայ ուրիշներուն ալ, որպէսզի անոնք ալ հետեւին իրենց երազներու իրականացման:

Լուս ԱՆՃԵԼԻՍ

Մշակութային Արձագանգ

ՌԱԿ-ի Համադրուած Մամուլ

Անցումներու Հիւսիսափայլը

Յուշախօսական «Մարգարէն»ի Վերահրատարակութեան Առիթով

ՎԻԳԵՆ Լ. ԱՂԱՐԵԱՆ

Անցումները մեր կեանքերուն այն մղոնաքարերն են, ուր պահ մը պէտք է յամենալ եւ անդրադառնալ թէ այդ հանգրուանէն յետոյ, մեր էութիւնը մեզի համար այլեւս միմիայն կրնայ ըլլալ անկէ առաջ եւ անկէ ետք: Անցումը՝ վերափոխում է:

Կան անցումներ որոնք մնայուն են ու կենսական: Ծնունդ, պատանեկութիւն, սեր ու կրկին սեր, կորուստ, գաւազի ծնունդ, մահ: Անցումը՝ ինքզինք խորհրդանշող ծէս է:

Անցումներ կան որոնք իւրայատուկ են անհատներուն: Իմաստի փնտռումը եւ մտահոգելոր փայլատակում, կեանքի նպատակի եւ ուղիի ընտրութիւն, ստեղծագործութիւն, փորձառութեան փոխանցում եւ իմաստաւորում: Անցումը՝ վերածնունդ է:

Անցումներ ալ կան որոնք կ'ենթարկուինք ակամայօրէն: Պատերազմ, աղէտ եւ արհաւիրք, զաղթականութիւն, դաւաճանութիւն, ֆիզիքական եւ հոգեկան տառապանք: Անցումը՝ խարանում է:

Անոնք որոնք պիտի ուզէին այս բոլորին մէջ կողմնորոշուիլ, ո'չ միայն փրկութեան լաստով մը վերապրելու՝ այլ նամանաւանդ հասկնալու համար թէ ապրուած կեանքը ինքնին, իր ամբողջութեան մէջ իսկ, նոյնպէս անցում մըն է, եւ ուրեմն անպայմանօրէն պէտք է ստանձնել իրենց էութեան նաւավարի պատասխանատուութիւնն ու պարտականութիւնը, այդ մարդիկ, անկասկածօրէն պիտի փնտռեն ա'յն կողմնացոյցը որ բնաւ չի շեղիր եւ նոյնիսկ չ'ազդուիր ովկեանային թէ մագնիսական փոթորիկներէն: Խաւարին մէջ՝ նաւավարին ուղեցոյցը միշտ եղած է Հիւսիսափայլը: Այսինքն այն աստղը՝ որ անշարժ է գիշերային երկինքին վրայ եւ միշտ մեզի ցոյց տալով իր անուանումին ուղղութիւնը, նոյնպէս մեզի կ'ըսէ թէ ո'ր է մեր նպատակակէտը: Անսխալօրէն:

Նախ պէտք է անդրադառնալ անցումին: Յետոյ՝ պէտք է փնտռել ա'յդ անցումին Հիւսիսափայլը եւ հետեւիլ անոր: Ամէն անցում իր Հիւսիսափայլը ունի:

Ճպրան խալիլ Ճպրանի *Մարգարէն* սակայն՝ բոլոր անցումներու Հիւսիսափայլն է:

Առաջին հանդիպումս անոր հետ պատանեկութեանս սկիզբին էր, 1970ին: Այդ տարիներուն սկսած էի հետաքրքրուիլ Արեւելքի փիլիսոփայութիւններով երբ մօրեղծօրս գրադարանին մէջէն գտայ անգլերէն բնագրով *The Prophet*ը: Գրքոյկ մը որուն նմանք բնաւ չէի կարդացած, որ կարծես յանկարծ լուսաւորեց ամբողջ էութեանս ճանապարհը: Նոյն ժամանակաշրջանին սկսած էի Աստուածաշունչը ուսումնասիրել եւ Ճպրանը ինծի տուած էր բանալին զայն իսկապէս հասկնալու եւ աւելին ալ՝ մանաւանդ ճիշդ հարցադրումներու ենթարկելու բոլոր կրօնագիտական փնտռումներս:

Քանի մը տարի անց, 1973ին, տասերորդ դասարանի արաբերէն գրականութեան դասագիրքիս ընդմէջէն կրկին եկաւ ինծի դէմ յանդիման: Որպէս հին ծանօթ մը արդէն զոր կը վերագտնէի եւ որուն հետ կարծես ճանապարհակցական մտերմութիւն մը գոյացած էր: «Ալ Նապին» արաբերէնով, նոյնքան, եթէ ո'չ աւելի իսկ գրաւիչ էր բնագրէն, որովհետեւ անոր թարգմանիչը Ճպրանին մտերիմ գրչեղբայր եւ նոյնքան հանճարեղ լիբանանցի մեծագոյն եւ անգուգական հեղինակ Միխայիլ Նայիման էր: Արաբերէնով՝ *Մարգարէն* կը վերագտնէր արեւելեան իր հոգեմտաւորական ակունքները եւ կը հնչէր իսկապէս որպէս երգ եւ աղօթք: Մանաւանդ՝ բարձրաձայն ընթերցելու պարագային:

Գիտէի թէ *Մարգարէն* բազմալեզու թարգմանութիւններու արժանացած

էր, եւ մտածած էի թէ ի՞նչպէս պիտի հնչէր արդեօք հայերէնով: *The Prophet*ը շատ պարզ կրնայ թուիլ որպէս գրականական լեզու, բայց ըստ ինծի, փորձաքար մըն է: Միխայիլ Նայիման վերստեղծած էր այդ գլուխգործոցը արաբերէնով: Կարելի՞ էր երագել թէ նմանօրինակ աշխատանք մը պիտի օր մը կատարուէր մայրենիովս:

Պարտադրուած անցումս լիբանանեան քաղաքացիական պատերազմն էր որ ինծի շնորհեց ուրիշ անցում մը դէպի Եւրոպա, բարձրագոյն ուսման հետապնդումի ուղիով: 1979ի ամրան, արձակուրդով վերադարձած էի Լիբանան եւ սկստուական ընկերներով բարձրացանք երկրին հիւսիսը իրենց հողին վրայ իսկ ըմբռնելու մայրիներու երկրին վերջին մայրիներու մնացորդացը: Առաքելութիւն մը դէպի Պշարրի, որ նոյնպէս Ճպրանի ծննդավայրն է: Մայրիները տեսնելը իրենց բնական շքեղութեան մէջ անպայմանօրէն կ'առաջադրէր ինծի համար նոյնքան երկիւղածութեամբ այցելել Ճպրանի տուն-թանգարանը եւ հոն կրկին դէմ յանդիման գտնուեցայ իր ստեղծագործական միւս զեղումին: Բոլոր, իր իսկ հեղինակած նկարազարդումները, որոնք աւելիօրէն կը մեկնաբանէին *Մարգարէն* ի էջերը հոն էին այդ թանգարանի պատկերասրահին մէջ: Այս անգամ տողերը չկային աչքիս առջեւ, բայց անոնց պէտք չունէի: Այդ ատեն անդրադարձայ թէ վստահ չէի եթէ նկարներն էին որ կը պատկերազարդէին տողերը, կամ թէ տողերն էին որ կը բառազարդէին նկարները: Ասիկա եղաւ երրորդ «Մարգարէն»ական հանդիպումս:

Անցան հինգ տարիներ եւս: 1983ի աւարտին Ֆրանսայէն վերադարձած էի Լիբանան որպէսզի ուրիշ եւ աւելի երկարատեւ անցում մը կատարէի դէպի Գանատա: Եւ հոն էր որ պատերազմական իրավիճակը ինծի պարտադրեց ակամայ միամեայ կեցութիւն մը եւ անշուշտ ապրուստ հոգալու պարտաւորութիւն մըն ալ: Որպէս համակարգիչներու ճարտարագետ ստանձնեցի Hye-Type Compugraphic հրատարակչական նոր սարքաւորումներու հաստատման պատասխանատուութիւնն ու անոնց հետ աշխատող անձնակազմին մարզումն ու ընդհանուր հսկողութիւնը: Եւ հոն՝ օր մըն ալ գրասենեակիս դռնէն ներս մտաւ սպիտակահեր Վահէ-Վահեանը: Ընտանեկան մտերիմ բարեկամ մը, երկրորդականի հայ գրականութեան ուսուցիչս որ նոյնպէս Երուսաղէմի Հիւսիսեան Հայագիտական յաճախած երկու տարիներուս ընթացքին ինծի սիրելի դասախօս եղած էր: Վահէ-Վահեան եկած էր ինծի ներկայացնելու իր նորագոյն աշխատանքը որ պիտի մեր մօտ հրատարակուէր: *Մարգարէն* հայերէնով: Ծանշնալով իր գերագոյն բժախնդրութիւնը որոշեցի անձնապէս ձեռնամուխ ըլլալ բոլոր գրաշարական աշխատանքներուն: Ուսուցիչս պահանջկոտ էր: Ամէն մէկ տողի, բառի եւ կետադրութեան համար իսկ չէր կրնար հանդուրժել նուազագոյն վրիպումը: Աւելին՝ հրապուրուած էր համակարգչային նոր կարելիութիւններով, օրինակ՝ պատտառին վրայ հայատառ գրութիւնները տեսնելը իրեն համար հրաշքի համագոր իրողութիւն մըն էր որ կը թոյլատրէր ուղղումները անմիջապէս տեսնել նախքան տպագրական փորձային էջերու վերատպումը: Զմոռնանք թէ այդ տարիներուն տակաւին անձնական համակարգիչը նոր լոյս աշխարհ եկած էր Արեւմուտքի մէջ իսկ անոր ծրագրային տեղադրումը տպագրական սարքաւորումներու մէջ դեռ պիտի տւէր գրեթէ տասնամեակ մը որպէսզի իրականանար:

Բազմաթիւ օրերէ ետք, յաջողեցայ կարգաւորել ամէն ինչ ըստ իր ճաշակին եւ արժանացայ իր հաւանութեան: Սակայն, տպագրական աշխատանքին աւարտելէն առաջ, ստիպուած էի ձգել Լիբանանը հասնելու համար Գանատա եւ ապա հասնիլ հեռաւոր եւ սառցաշունչ Մանիթօպա Նահանգի Ուինիբեկ քաղաքը ուր իմ մասնագիտական ճարտարագիտական աշխատանքս գիւ ուղղած էր: Աւելին, յաճախ ստիպուած էի երթալ Նահանգին հեռաւոր ու ամայի անկիւնները այլազան սարքաւորումներու վրայ աշխատելու համար: Մանիթօպայի ձմեռային սառցաբուքը, որ գրեթէ միշտ կը հասներ մինչեւ նուազ քառասուն աստիճան եւ անկէ ալ աւելի ցած երբեմն ալ, կեանք փոխող ուրիշ անցում մըն էր որովհետեւ՝ Ռոպինսոն Զրուգոյին նման որ առանձին գտաւ ինքզինք ամայի կղզիին վրայ, ես ալ՝ շատ անգամներ, աշխատանքիս բերմամբ ինքզինքս կը զգայի թէ ամայի սառցակտորի մը բնակիչն եմ: Հեռու քաղաքակրթութենէ, հեռու մարդկութենէ, եւ անկասկածօրէն հեռու ալ հայութենէ եւ ուրեմն՝ ինքնութենէս:

Մշակութային Արձագանգ

Անցումներու Զիւսիսափայլը...

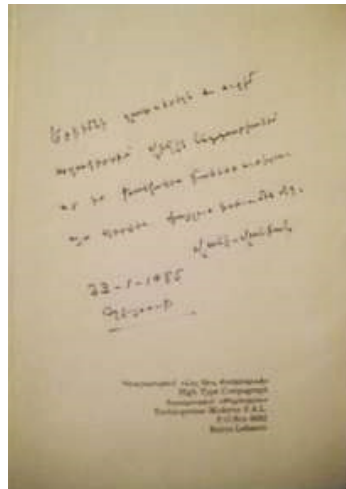
Սկիզբը Էջ 04

Եւ հոն, 1985ի Փետրուարի ոռնացող սառցաբուրքը երբ կը ցնցէր յարկաբաժնիս պատուհանները, այս անգամ փոստարկղս գիս դիմաւորեց կապոցով մը որ քակելով դէմ յանդիման գտնուեցայ կրկին իմ հին բարեկամս:

Մարգարէն Էր Նորէն որ հիմա հայերէնով կը փայլատակէր երկինքիս վրայ: Այնպէս՝ ինչպէս անհամբեր սպասած էի անոր: Ներքին Էջին վրայ կար Վահէ-Վահեանի մակագրութիւնը:

«Երբեմնի շատ սիրելի եւ ուշիմ աշակերտիս՝ Վիգէն Աղդարեանին՝ որ իր թանկագին բաժինն ունեցաւ այս գիրքին փայլուն երեւումին մէջ:

Վահէ-Վահեան
23-1-1985
Պէյրուս»

Գանատայի մէջ՝ գրադարանիս առաջին հայերէն գիրքը եղաւ ուրեմն Ճարանի եւ Վահէ-Վահեանի այս կրկնակիօրէն թանկագին գործը որմէ միշտ ուղղութիւն հայցեցի երկար տարիներ, ամէն անգամ հրապուրուած մնալով երկուքին տաղանդով:

Մէկ ու կէս տասնամեակ յետոյ, 1999ին արդէն թեւակոխած էի քանի մը ուրիշ անցումներ: Մոնթրէալ հաստատուած ամուսին էի եւ երկու փոքրիկներու երիտասարդ հայր: Բազմազբաղ, աշխատանքովս եւ ընտանեկան պարտականութիւններով, որոնց պատճառաւ ալ ընդհանրապէս գաղութային ամենօրեայ հայկական կեանքէն հեռու մնացած էի: Բարեբաստիկ առիթով մը տեղուոյն ԶԲԸՄի մասնաճիւղի վարչութիւնը ինձմէ խնդրեց բանախօսել Զայրերու Օրուան տօնին առիթով եւ բացատրել անոր խորհուրդը:

Այդ դասախօսութիւնս, որ հայագիտական եւ փիլիսոփայական խորք ունէր, ինծի համար Նոր անցում մըն էր որ պատճառ եղաւ փաստօրէն որ միարժեք ազգային եւ գաղութային աշխատանքի բոլոր ոլորտներուն մէջ: Այդ դասախօսութիւնը, այլազան տարբերակներով, տրուեցաւ Մոնթրէալի, Թորոնթոյի, Նիւ Եորքի, Օթթաւայի եւ Տալլասի մէջ (Ա. Մաս <https://www.youtube.com/watch?v=9rD0iz3IPv0> Բ. Մաս <https://www.youtube.com/watch?v=DgxwwEcONwk>): Դասախօսութիւնը կ'աւարտի մէջբերումով մը *Մարգարէն*ի «Չաւակի Մասին» բաժինէն: Կեանքիս ազգային նուիրումներէս երկարագոյն բաժնին ուղեցոյցն էր Նորէն:

Գրեթէ ուրիշ մէկ ու կէս տասնամեակ ետք, 2013ին, անցումներս կ'ամբողջանային այլ երեւոյթներով: Այս անգամ արդէն ես հայագիտական նիւթերու ճանչցուած դասախօս էի եւ Մոնթրէալի ԶԲԸՄի Մանուէլ Զեօսեանի Անուան Զայագիտականի շարքէն ներս ինձմէ խնդրուեցաւ ներկայացնել *Բանաստեղծին Սիրտը* որ Վահէ-Վահեանի յետմահու հրատարակուած նամակահին էր (դասախօսութիւնը դիտել այստեղ <https://www.youtube.com/watch?v=0Dbo0EmMULw>): Անոր պատրաստուելու համար պէտք էր երկար ժամանակ տրամադրելի ընթերցելու համար նամակներու այդ ստուար հատորը եւ հոն՝ վերստին դէմ յանդիման գտնուեցայ Ճարանի գլուխգործոցին, սակայն այս անգամ՝ որպէս Վահէ-Վահեանի վկայութիւնները իր մտերիմներուն իր կէս դարի վրայ երկարող մտահոգեկան պատրաստութեան մասին որպէսզի կարողանար յաջողցնել *Մարգարէն* այնպէս ինչպէս պէտք էր որ ըլլար: Ապշեցուցիչ էր ինծի համար երեւակայել 52 տարուայ աշխատանքին այդ բազմամարաթոնեան, յամառ եւ երկարաշունչ ոգեղէն կերտումը որ պէտք էր կատարել բառ առ բառ, տող առ տող, հասնելու համար այն բարձր գրական թարգմանական գագաթին որուն արդէն մտերիմը դարձած էի: Այնպէս ինչպէս *Մարգարէն* Էր որ հոգիիս ուղեցոյցը դարձած էր, հիմա ալ ուսուցիչս էր որ, անդեմականէն, կարելոր եւ Նոր բան մը կը սորվեցնէր ինծի իր մասին:

* * *

Յաջորդող տարիներուն՝ Վահէ-Վահեանի որդի Յուլիս Ապտալեանին հետ մշակեցի խորին բարեկամութիւն եւ, որպէս միջազգային գնահատիչ յանձնախումբի անդամ, նաեւ միացեալ աշխատանք մը՝ լոյս ընծայելու

համար կարելոր գրականագիտական եւ հայագիտական աշխատասիրութիւններ, բոլորն ալ Վահեանի Ապտալեան Զիմնադրամի շարքէն: Աշխատանք մը՝ որուն գլուխը ատենին անցած էր ինք, Վահէ-Վահեանը եւ որ պէտք էր անպայմանօրէն շարունակել:

Անցեալ տարուան աւարտին, Յուլիսը հեռաձայնով տեղեկացուց թէ իր եւ Դոկտ. Արփի Սարաֆեանի նախաձեռնութեամբ պիտի *Մարգարէն*ը վերահրատարակուէր որովհետեւ շատոնց սպառած էր եւ դարձած անգտանելի: Մեծ ուրախութեամբ ողջունեցի այս յոյժ կարելոր ակտուսը: Եւ ահա, երբ Ճարանի առաջին հրատարակութեան 100-ամեակի լրացումը կը թեւակոխենք, 2022ի Յունուարին փոստարկղիս մէջ ինծի հասաւ Նոր պարգէլ մը: *Մարգարէն*, իմ Նոր եւ իմ հին բարեկամս: Մնայուն: Զիւսիսափայլս:

Երկուքն ալ կողք կողքի են: Զինը՝ լաթակազմ, իր զատ փայլուն կողքով, մագաղաթաթղթեայ էջերով: Նորը՝ քիչ մը աւելի սեղմ չափերով, ամբողջութեամբ թղթակազմ, բայց հիսին օրինակով եւ նոյնիսկ նոյն տառատեսակներով եւ էջադրումներով, Փօլ Կիրակոսեանի կողքի նոյն նաւավարի գունանկարով:

Աւելին՝ Նորը կը պարունակէ Դոկտ. Արփի Սարաֆեանի կուռ եւ դիպուկ նախաբանը որ հաճոյքով ընթերցեցի:

Մարգարէն դարադարձ պիտի տօնէ այս տարի: Եւ դարադարձին առիթով, ան կ'երիտասարդանայ, կը դառնայ մատչելի եւ աւելին ալ՝ պիտի մատչելի դառնայ առցանց նաեւ: Ինչ հոյակապ պարգէլ մը հայութեան: Շնորհակալութիւն ձեզի Արփի եւ Յուլիս:

Կը նայիմ երկուքին ալ: Առաջ՝ աշխատասեղանիս վրայ կ'ըլլար յաճախ հին *Մարգարէն* ու հիմա ան կը հանգչի գրադարանիս ամենէն թանկագին հատորներուն կողքին, թանգարանային գանձ մը որպէս: Նոր *Մարգարէն*՝ մնայուն կերպով անկողինիս մօտ սեղանիկին վրան գետեղուած է եւ, եթէ պէտք ըլլայ, հետս ալ պիտի ճամբորդէ: Իր տեղը հոն պիտի ըլլայ միշտ:

Զեռաձայնային ուրիշ խօսակցութեան մը ընթացքին,
– Գիտե՞ս, – ըսաւ Յուլիսը – Ինչ հոյակապ պիտի ըլլար եթէ աշխարհի բոլոր ղեկավարները միշտ ուղղուէին *Մարգարէն*ի իմաստութեամբ:

Ճիշդ էր, սակայն եթէ այդ իրականանար, հաւանաբար հրաժարէին ալ իրենց պաշտօններէն: Մարդկութիւնը կրնայ իսկապէս յառաջանալ, բառին լայնագոյն իմաստով, միայն եթէ անոր իւրաքանչիւր բնակիչը կարենայ կողմնորոշուիլ: Ամէն մարդ ինքն իր կեանքին նաւավարն է ի վերջոյ:

Մարգարէն հոն է միշտ, պատրաստ մեզ հոգեպնդելու եւ վերականգնելու: Անցումը եթէ յարութիւն մը պէտք է ըլլայ թէ՛ մարդոց եւ թէ՛ մոլորակին համար ալ, այդ պարագային Նոր մկրտութեան մը պէտք ունինք:

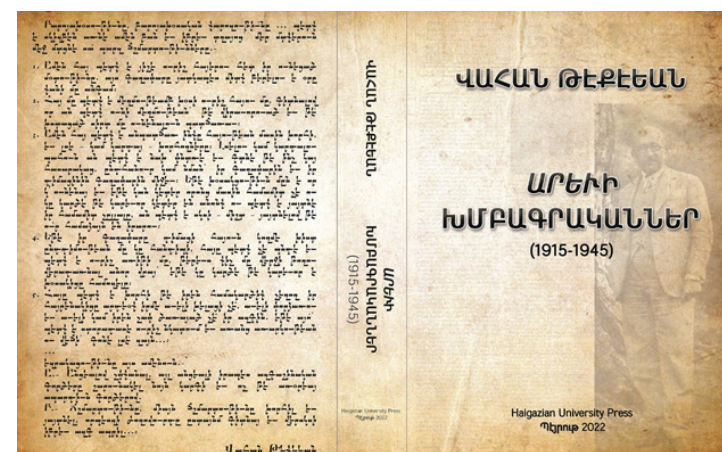
Մարգարէն մկրտութիւն է: Զայրերէնով՝ կրկնակիօրէն:

«Ապագայ»

Նոր Զրատարակութիւններ

Լոյս Տեսաւ

Վահան Թեքեանի Խմբագրականները ԱՐԵՒ-ի Մէջ (1915 - 1945)

Կազմողներ՝ Պետրոս Թորոսեան եւ Դոկտ. Անդրանիկ Տազեան
Զայկազեան Զամալսարան - Պէյրուս - 2022

Ամառ ու Արեւ....

ԿԱՐՕ ՊՕՅՃԱՆԵԱՆ

Վոլունթարիոս տա Փաթրիայի մեր տունեն անդին, փողոցին զառիվար մասին անկիւնը լրագրավաճառի կրպակ մը կար: Մուտքին, դիզուած լրագիրներ եւ պարբերաթերթեր, աթոռակներու վրայ կոյտերով շարուած էին: Ներսը նիհար մարդ մը, սովորաբար միշտ ռատիոյի պզտիկ գործիքի մը առջեւ նստած՝ լուրերու կը հետեւէր եւ մտածկոտ կը ծխէր:

Լսած լուրերը վերջերս լաւ չէին, եւ այնպէս կը թուէր թէ երկրին շփոթ կացութիւնը երթալով կը վատթարանար... Ամիսներ առաջ Պրագիլի օրուան նախագահ՝ Ժանիօ Բուատրոսը հրաժարած էր պաշտօնէն, եւ փոխ նախագահ Ժանկօս իրեն յաջորդելէ ետք, դեռ չէր յաջողած կատարելապէս խաղաղեցնել երկիրը: Ընդդիմադիրներ, համաձայն չէին քաղաքական իր նոր ուղղութեան, եւ զօրաւոր պայքար կը մղէին իշխանութեան դէմ:

Ասկէ զատ, միջազգային գետնի վրայ ալ, Արեւմտեան մեծ պետութիւնները Ժանկոյին խորհրդային միութեան հետ կապեր հաստատելու որոշումէն, եւ նոր շուկաներ ալ բանալու նպատակով Չինաստան կատարած իր վերջին ճամբորդութիւնէն զտի չէին եւ Պրագիլը երկրորդ Բուպա դառնալէ առաջ, կ'ուզէին եւ կը փորձէին երկիրը իր քաղաքական վտանգաւոր ընթացքէն ետ դարձնել:

Իրերու այս դրութեան մէջ, զօրանցներու մէջ կացութենէն դժգոհ Պրագիլի գինուորականներ, ուշադրութեամբ կը հետեւէին դէպքերու զարգացումին, ու տեսողութենէ հեռու պատրաստ կը սպասէին...

Անորոշ էր վիճակը, եւ մենք դեռ առանց գործի ու հաստատ վիճակի, կրկնապէս կը մտահոգուէինք գալիք օրերու մասին եւ կը խորհէինք, որ որեւէ բանէ առաջ, նախ պետք էինք գործ ապահովել...:

*
**

Այն օրը երբ հօրս հետ մօտեցայ լրագրավաճառի խանութին, տէրը ներսը նստած՝ դարձեալ լուրեր մտիկ կ'ընէր եւ նայուածքով հեռուները կը թափառէր:

- Այս մարդը տուն- տեղ ունի, գէշ- աղէկ լրագրավաճառի կրպակ մըն ալ ունի, ապրած երկրին լեզուն գիտէ, հեռու տեղերէ հոս չէ գաղթած, եւ ինծի պէս ալ գործ չի փնտռեր, ալ ինչի՞ մասին կը մտածէ ըսի ինքնիրենս.....

Բայց խանութին առջեւ, չուզեցի տիրոջ մտածումները խանգարել, եւ կարճ՝ - Por favor, um Estado,- ըսի մարդուն:

Լրագրավաճառը նստած տեղէն թելը երկնցուց, դիմացը մեծածաւալ լրագիրներու կոյտ մը ցոյց տուաւ, եւ ականջը առանց լուրերէն հեռացնելու, դուրս բջած ճեքմակ ծուխին բարձրացող օղակները դիտեց....:

Քիչ մը հեռու կոյտերով վրայէ վրայ դիզուած կիրակնօրեայ Estado ներուն հասակը բարձր էր:

- Ասոնց մէջ փնտռողներու որքան գործի առաջարկներ հրատարակուած պետք է ըլլան մտածեցի, եւ յուսալով թէ անոնց մէջ թերեւս մեզի համար ալ հատ մը գտնուէր, թերթը անութիւն տակ ծալեցի ու գոհ, հօրս հետ Վոլունթարիոսի զառիվար մասէն մեր տան ճամբան բռնեցինք:

Սակայն մեր մտահոգութիւններուն հակառակ, Յունիս ամիսը լայն ծովեզերքներով երկրին մէջ ուրախ տօներու ամիս էր, եւ ժողովուրդը համայնավարութեան վտանգէն անհոգ, ամբողջ ամիսը խարոյկներու շուրջ, երգով ու պարերով, São Antonio, São Pedro, եւ São João Սուրբերու ամիսը կը տօնէր:

Այդ օրերուն քաղաքը կը կերպարանափոխուէր, փողոցները ուրախ երգերով կը լեցուէին եւ ձմեռուայ ցուրտ գիշերներու աստղերն ալ մաքուր երկնքի վրայ, կարծես կախուած մեղմ կ'օթորուէին ու կը փայլէին...:

Սակայն մեր տան վերեւ գտնուող աստղերուն վրայ կարծես փոշի նստած ըլլար չէին փայլէր... մենք Estadoներուն մէջ յարմար գործ կը փնտռէինք ու չէինք գտնէր:

Ծալուած լրագիրը անութիւն տակ ուժով սեղմած, ակնկալութիւններով լեցուն, հօրս հետ շուկայէն մեր ըրած գնումներուն կառքը քաշելով, շարունակեցինք Վոլունթարիոսի զառիվարէն միասին մեր տան մօտենալ:

Ես անհամբեր էի: Կ'ուզէի ժամ առաջ տուն հասնիլ եւ գնած թերթիս էջերուն մէջ գործ գտնել:

Երբ տուն հասայ արդէն մուտքի գետնին վրայ անմիջապէս բացի թերթը, ու գործերու յատկացուած էջերու բաժնին մէջ սկսայ երկուշաբթի օրը այցելելիք հասցէներ փնտռել եւ նօթագրել:

Թուղթին վրայ ցանկը հետզհետէ աւելնալու վրայ էր:

Յանկարծ դուրսէն ձայներ լսեցի եւ անմիջապէս յետոյ դուռը զարնուեցաւ: Մենք դեռ շատ ծանօթներ չունէինք, «Եկողը ո՞վ կ'ընայ ըլլալ...» մտածեցի եւ ըրածիս ընդմիջումէն դժգոհ, ոտքի ելայ եւ մտքէս երկու կամ երեք ծանօթներու անուններ յիշելով դրան մօտեցայ ու բացի:

Դրան առջեւ կարճահասակ մարդ մը կնոջ հետ կեցած՝ զիս կը դիտէր: Անծանօթին ածիլուած դէմքը, սկիզբը տեղէ մը ծանօթ թուեցաւ, սակայն վայրկեանին չկրցայ անունը եւ ով ըլլալը անմիջապէս մտաբերել:

Մարդը նշմարեց ու կարծես անհոգ ժպտաց: Յետոյ թերեւս յիշողութիւնս թարմացնելու համար,

- Բարե՛ւ, մեզ չճանչցա՞ք,- հարցուց հայերէնով:

Ձայնէն, միտքով երկու շաբաթ ետ գացի, եւ աչքիս առջեւ յանկարծ Սանթոսի նաւահանգիստին մէջ եղբայր Եոհաննային, մեզի ծանօթացուցած կարճահասակ հայ մարդը երեւցաւ....

- Պրն Միւնա՞ս....

Պրն Միւնասին դէմքին վրայ անմիջապէս ներողամիտ ժպիտ բացուեցաւ:

Մայրս սենեակէն ձայներ լսելով, անմիջապէս վրայ հասաւ, ու ես նորեկը դեռ ներս հրաւիրելու ժամանակ եւ առիթ ալ չունեցած՝

- Օ՞ճ...պրն Միւնաս, ինչպէ՛ս էք, հրամեցէք մտէ՛ք,- ըսաւ

Ես դուռը լայն բացի, եւ մէկ կողմ քաշուելով մօրս հրաւերը կրկնեցի:

Տան մէջ շատ կարասիներ չկային:

Պրն Միւնասը եւ իր կինը,սեղանին առջեւ մօրս հրամցուցած աթոռներուն վրայ նստեցան:

- Այսօր այս կողմերը եկած էինք, ըսի մէջ մը անցնիք նայինք ինչպէ՛ս է Եգիպտոսէն նոր եկած հայ ընտանիքը,- խօսք բանալով սկսաւ տուն եկած մեր հիւրը:

Յետոյ դէմքին լայն ժպիտը շարունակելով,

- Ինչպէ՛ս գտաք մեր երկիրը, սիրեցի՞ք,- հարցուց:

Մեզի նոր հանդիպողներուն առաջին հարցումը,սովորաբար միշտ այն կ'ըլլար ..

- Ա՛յո, սիրած էինք, բայց կային դժուարութիւններ

- Ի՛նչ տեսակ դժուարութիւններ

- Լեզուի, գործի, ճամբաներու, վարուելակերպի ձեւերու, եւն....

- Օօօ՞....ըրաւ պրն Միւնասը մեր պատմածները մտիկ ընելէ վերջ,-վաղը ատոնք բոլորը կը մոռնաք, եւ ձեր նոր կեանքին շուտով կը վարժուիք,- շարունակեց եւ յետոյ ալ,

- Կը տեսնէք... պիտի սիրէք,- աւելցուց:

Պրն Միւնասին կինը հայախօս չէր, բայց աչքով ամուսինին ըսածներուն կը հետեւէր, եւ անոր համամիտ կ'երեւէր:

Պրն Միւնասը աթոռին վրայ շտկուեցաւ եւ,

- Ձեր ըսած դժուարութիւնները բոլորն ալ կ'անցնին, կարելորդ գործերն են, կրցա՞ք արդէն գործի սկսիլ,- հարցուց տեղին յայտնի հետաքրքրութեամբ: Գործի՞....ինչպէ՛ս թէ չէ... Բայց եթէ գիտնար թէ որքա՛ն փնտռած էինք, ու դեռ ալ կը փնտռէինք...

- Անձնական գործ ըսել կ'ուզեմ,- ինքզինք բացատրեց մեր հիւրը:

- Անձնական գո՞րծ, բայց ի՛նչ միջոցներով.....

Սանթոսի նաւահանգիստին մէջ ճանչցած մեր ծանօթը, կնոջը արագ նայուածք մը նետեց, եւ սկսաւ աճապարանքով խօսիլ....

- Քաղաքին կեդրոնը Վենեսւելա՛նու Պրագ փողոցին վրայ, տղուս ելեկտրական ապրանքներու խանութին քով, ամիսներէ ի վեր պզտիկ պարապ խանութ մը կայ որ ծախու դրուած է:

Տէրը ինծի տարիներու ծանօթ է, եւ եթէ հետաքրքրուիք, կրնամ թերեւս հետը կարգադրել, որ այնքան ատեն որ գնորդ մը չէ ներկայացած, խանութը առանց վարձքի ձեզի տրամադրէ, եւ դուք փորձի համար գործածեք ...

- Առանց վարձքի՞բայց ի՛նչ կ'ըսէր այս պարոն Միւնասը շիտա՛կ էր մեր լսածը ...

- Եթէ չծախուի խանութը, եւ ձեր գործերը յաջող ընթանան, վարձքի մասին յետոյ կը համաձայնիք տիրոջ հետ եւ դուք ալ բնականաբար կը շարունակեք իոն մնալ,- տրամաբանեց մեր հիւրը:

- Իսկ եթէ ծախուի՞...

- Եթէ ծախուի եւ յաճախորդներն ալ արդէն խանութին վարժուած ըլլան, այն ժամանակ մօտերը ուրիշ տեղ կը փնտռենք,- դիւրին ձեւով պատասխանեց պրն Միւնասը, եւ կռնակը աթոռին մէջ շտկելով աչքը մեզի յառած՝ վայրկեան մը պատասխանի սպասեց:

- Իսկ ո՞վ է... առանց վարձքի խանութը....

Առաջարկը հրաշալի էր, բոլոր ձեւերով մեզի նպաստաւոր եւ միեւնոյն ժամանակ ալ գրեթէ անհաւատալի:

Ամա ու Արեւ....

Սկիզբը էջ 06

Որո՞ւ մտքեն կրնար անցնիլ այդ տեսակ առաջարկ....:

Մենք մինչեւ վերջ երախտապարտ պիտի մնայինք պրն Մինասին: Սակայն որքան որ մեզի նպաստաւոր ու վարձքի մտահոգութենէ ալ ազատ ըլլային պրն Մինասին ըսածները, մենք դեռ ուրիշ ծախսեր եւ հաշիւներ ալ ունէինք նկատի առնելիք: Զիեռացած թեթեւ շուքեր կային մեր միտքերուն մէջ:

Բայց պրն Մինասը գործնական մարդ կ'երեւեր:

- Մտածեցէ՛ք, - ըսաւ, - եթէ յարմար տեսնէք, վաղը առտու տղուս խանութէն անցէք, որպէսզի միասին երթանք, եւ դուք ալ տեղը աչքէ անցնէք ...:

Յետոյ դեռ քիչ մըն ալ խօսելէ վերջ հրաժեշտ առաւ ու կնոջ հետ Սանթոսի մաքսատան առջեւ մեր տեսած կապոյտ կառքին մէջ մտաւ ու մեկնեցաւ:

Մենք մինչեւ փողոց ընկերացանք իրենց:

Յաջորդ օրը, երբ առաւօտուն Վենսեսլա՛ւ Պրագ փողոցին վրայ, նեղ ճակատով, քառանկիւն խանութին երկաթէ դուռը վերցուցինք, պատերը պարապ էին, եւ մէջտեղի մասին մէջ միայն պզտիկ սեղան մը կար:

Խանութը փողոցէն աստիճան մը բարձր էր, ուրիշ գործի համար թերեւս պզտիկ ըլլար, բայց ժամագործութեան համար բաւական յարմար կ'երեւեր: Արդէն սկսելու համար ալ, անկէ աւելի մեծ տարածութիւն ունեցող խանութի պէտք չկար: Տեղը առաջին նայուածքով յարմար երեւցաւ, եւ պրն Մինասը խանութը գործածելու պայմանները նոյն օրը առաւօտուն արդէն տիրոջ հետ կարգադրեց: Անկէ վերջ ժամանակ կորսնցնելը այլեւս աւելորդ էր: Անմիջապէս պարապ պատերով խանութին մէջ գտնուող պզտիկ սեղանին ետեւ անցայ, հետս բերած քանի մը գործիքներս վրան շարեցի եւ յաճախորդի սպասեցի:

Փողոցը բանուկ էր: Վենսեսլա՛ւ Պրագը Սան Փաուլոյի մայր եկեղեցիին ետեւի կողմերը կը գտնուէր եւ մարդիկ նեղ մայթին վրայ հրելով եւ հրուելով կը քալէին:

Քիչ վերջ պրն Մինասին տղան՝ Ժոճօը խանութէ կաւ, եւ խանութին ներսի գործը անցորդներուն ծանօթացնելու համար, ճերմակ թուղթի մը վրայ փորթուկալերէնով «հոս ժամացոյց կը նորոգեմ» գրեց եւ սեղանիս առջեւի ապակիին փակցուց: Սակայն մարդիկ այն օրը զանազան մտահոգութիւններով նեղ մայթին վրայէն խուռներամ անցան, եւ անուշադիր «ժամացոյց կը նորոգեմ»ին, մտազբաղ իրենց ճամբան շարունակեցին:

Ես սեղանիս ետեւ նստած, կը փափաքէի, որ բոլոր անցորդներուն ժամացոյցները նոյն վայրկեանին աւրուէին, որպէսզի ինծի գործ բացուէր եւ մարդիկ

ներս գային նորոգելու

Սակայն այդպէս չեղաւ ու մինչեւ օրուայ վերջաւորութեան մարդ խանութ չմտաւ ժամացոյց նորոգելու...

Յաջորդ օրերուն եւ շաբաթներուն ալ, եկողներուն թիւը շատ չաւելցաւ: Մինչ այդ մեզի անհասկնալի եղող կեանքի սղաճի պատճառաւ, մեր տան ծախսերը շաբաթ շաբաթ շարունակեցին աւելնալ: Բայց զարմանալի էր կեանքը Պրագիի մէջ - Կեանքի սղութիւն, գիներու յաւելում, ինչո՞ւ, ի՞նչ պատճառաւ...: Մենք չէինք կրնար ընդունիլ մեզի տրուած յարմար եւ անյարմար բացատրութիւններ: Այդպէս բաներ չկային Եգիպտոսի մէջ:

Հոն ապրանքներուն եւ ուտեստեղէններուն գիները չէին փոխուէր եւ տարիներով նոյնը կը մնային:

Պրագիի մէջ ապագան բացայայտօրէն անորոշ էր, իսկ ես ի՞նչ ընելու չէի գիտեր: Գիտէի միայն, որ հաճախորդութիւն կազմելու համար խանութը ժամանակի եւ դրամագլուխի պէտք ունէր, իսկ մենք դրամագլուխ չունէինք, որովհետեւ միամտօրէն, կամ ալ ապահովութեան աւելորդ ենթադրութիւններով, նախընտրած էինք միայն Եգիպտական կառավարութեան կողմէ պաշտօնապէս արտօնուած քիչ դրամով դուրս ելլել երկրէն: - Ի՞նչ ընէի, ուրի՞շ գործ փնտռէի, բայց ուրիշ ի՞նչ գործ...

Իրիկուն մը երբ գործէն դարձիս թրոյի էն մեր տան առջեւ վար իջայ, «եղբայր» Եոհաննային Հալէպցի քոյրը տեսայ, որ մայթին վրայ կեցած մօրս հետ կը խօսակցէր:

Երբ մօտեցայ եւ քովէն անցայ, իմացայ որ

- Ամպը եկաւ,- ըսաւ մօրս

- Ո՛վ է ամպը,- հարցուց մայրս

- Պզտիկ տղադ որ մտահոգ է իսկ մեծն ալ արեւ՝, որ միշտ կը խնդայ,- լսեցի ետեւէս «եղբայր» Եոհաննային քրոջ ձայնը:

Ուրեմն ես ամպ էի ու դեռ չէի գիտեր խորհեցայ.... Այն օրը ես «եղբայր» Եոհաննային քրոջ դէմ կայծակ դարձած տուն մտայ:

Բայց խեղճ կիներ ինչո՞վ յանցաւոր էր, նոյնիսկ եթէ ըսածը ճշմարտութիւն ըլլար, կամ ալ միայն պարզ կատակ ...: Իսկ ես ի՞նչ յանցանք ունէի եթէ անցորդներէն քիչեր կը մտնէին խանութ, ու գալիք օրերու մտածումս ալ ալ զիս կը մտահոգէր....

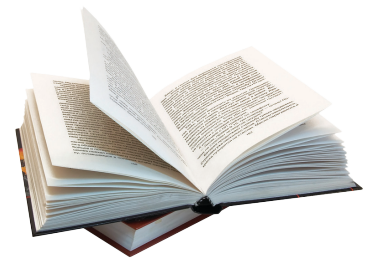
Ես ամպ չէի, եւ լաւ գիտէի...: Սակայն կատակ կամ ճշմարտութիւն, եթէ օր մը ամպ դառնայի, պիտի ուզէի թռիլ Գահիրէ, բանալ Հելիոպոլսոյ ժամագործութեան ապրանքներով լեցուն մեր գոց ձգած խանութը, եւ բերել ու այս խանութը լեցնել այնտեղի յաճախորդներով, պատերէն կախուած ու աշխատող ժամացոյցներուն թի՛ք թաք, թի՛ք թաք ձայներով, եւ մեզի այցելութեան եկած բարեկամներու կատակներով, ճիշտ այնպէս՝ ինչպէս սովոր էինք աշխատիլ հոն, մեր շէն խանութին մէջ երբեմն մինչեւ ուշ գիշեր ...:

Քամիինաս, Պրագի

ԲԱՆ ՈՒ ԳԻՐ

«Լեզուն է ամեն մէկ ժողովուրդի ազգային գոյութեան ամենախոշոր փաստը, ինքնուրոյնութեան ու հանճարի ամենէն խոշոր դրոշմը, պատմութեան ու հեռաւոր անցեալի կախարդական բանալին, հոգեկան կարողութիւններու ամենաճոխ գանձարանը, հոգին ու հոգեբանութիւնը»:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՅՑ

13 2022
ՄԱՅԻՍ

Կրկ երկ երեք զրոյ Հնգ Ուրբ Շբթ

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ՔՆԱՐԻԿ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

(1926 – 2015)

«Խաղաղութիւն իմ երկրին»

Մայիսի 7. Երեւանի Ֆրանսիայի Հրապարակում

Սկիզբը էջ 03

Պարզ է. աշխատանք ունեն, հայրենիք ունենալ պէտք չէ: Նա պատմեց մի անեկդոտ կաշառքի մասին. մէկը գալիս է իմաստունի մօտ եւ հարցնում է, թէ ինչպէս ազատուել կաշառակերութիւնից.

- Մաղարիչ տուր՝ կասեմ:

Ծիծաղեցինք: Անցնում էինք Թումանեան փողոցով: Շէնքերը, կարծես, անմարդաբնակ լինէին: Մի պառաւ կին դուրս եկաւ պատշգամբ: Ասում եմ պառաւ, այլ ոչ թէ տարեց, որովհետեւ լաւ խօսքի արժանի չէր: Մեզ անիծեց՝ բացելով ձեռքերը: Բայց

մեքենաները ազդանշան էին տալիս "Առանց նիկոլ Հայաստան" ռիթմով: Անձրեւում էր: Ես բարձրացայ տուն Կասկադով: Երեք պարսիկ թէ պարսկահայ ինձ մօտեցան եւ նրանցից մէկն ասաց.

-Օգնէ՛նք ձեզ, - Հետաքրքիր է, ո՞նց կարելի է օգնել աստիճաններով բարձրացողին:

- Շնորհակալ եմ, ես դադարներով կը բարձրանամ:

- Թէ լաւ մնացէք, սիրուն մօրքուր, -ասաց տղան: Կասկադի վրայ շատ ռուսներ կային: Նրանցից երկուսը Լաոյի մեղեդին էին երգում...

Երեւան

Մշակութային Արձագանգ

Նոր հրատարակություններ

– Աբելյան Ճորճ (Գեորգ), «Աննա հարսը», թարգմանությունը Գեղամ Պոլոյեանի՝ օժանդակությամբ Տանիելյա Մուսարտոյի, «Ռատիչի» հրատարակչություն, Պալի – Իտալիա, ապրիլ 2022 (իրապատում վեպ Մեծ Եղեռնի տարիներուն Զեսապի հայության տարագրությունը) (իտալերեն):

– Ազատեան Թորոս, «Դեպի Էջմիածնի երթուղարձի նօթեր», կազմող եւ խմբագիր՝ Սեւան Տէրմանեան, «Ժամանակ-100» մատենաշար, Սթամբուլ, 2021, 390 էջ (Պոլսյ հայոց պատրիարքարանի դիւանապետի յուշերը Գեորգ 2. կաթողիկոսի ընտրութեան ազգային-եկեղեցական ժողովի իբրեւ պատուիրակ Խորհրդային Հայաստան այցել՝ 1945-ին հրատարակուած «Ժամանակ» օրաթերթին մէջ): Լոյս տեսած է Տէրողորմեաճեան ընտանիքի մեկենասութեամբ՝ ի յիշատակ Ռուբէն Տէրողորմեաճեանի:

– Աւետիսեան Ռոլանտ, «Ճանապարհ եւ ճակատագիր», «Էտիթ փրինթ» հրատարակչություն, Երեւան, 2021, 192 էջ + 50 էջ լուսանկարներով ներդիր (17,3 x 24,5 սմ.) (բնագիտական-ուսողական գիտութեանց դոկտոր, ակադեմիկոս, ՀՀ-ի մէջ տեսական նախնական գիտութեան հիմնադիր, ՀՀ-ի կրթութեան եւ գիտութեան երբեմնի նախարար Էտուարտ Ղազարեանի կենսըն ու գիտական վաստակը, կարծիքներ Էտ. Ղազարեանի մասին, անոր գիտական հրատարակութեանց ոչ-ամբողջական ցանկը, սեւ-ճերմակ եւ գունաւոր բազմաթիւ լուսանկարներ): «Գիրքը նուիրուած է Մեծ մարդու եւ գիտնականի ծննդեան 80-ամեակին»

– Գալուստեան Ռեկինա եւ Թաթոյեան Ռոպերթ (աշխատասիրողներ), «Արամ Մանթաշեան. Արամը չէր կարող Սեյտո լինել – Սոկրատ Սկրտչեան. Յուշեր», Հայոց ցեղասպանութեան թանգարան-հիմնարկ հիմնադրամի հրատարակչություն, Երեւան, 2021 (հայոց ցեղասպանութեան ականատեսներու յուշեր):

– Դեւրիկեան Վարդան, «Վասպուրականի արծիւը հայ գրականութեան անդաստանում», խմբագիր՝ Վանուհի Եղիշեան, հրատարակչ՝ «Համազգային» հայ կրթական եւ մշակութային միություն, «Լուսակն» հրատարակչութեան տպարան,

Երեւան, 2021, 376 էջ (15,3 x 20,8 սմ.) (Խորիմեան Հայրիկի գրական, գեղարուեստական եւ կրօնական-հոգեւոր գործերը, հրապարակագրութիւնն ու քարոզները՝ գրականագիտութեան վերլուծական դիտանկիւնէ, լուսանկարներ): Գիրքը հրատարակութեան երաշխաւորած է ՀՀ ԳԱԱ Մանուկ Աբեղեանի անուան Գրականութեան հիմնարկի գիտական խորհուրդը եւ հրատարակուած է ՀՀ ԳԱԱ Հայագիտական ուսումնասիրութիւնները ֆինանսաւորող համահայկական հիմնադրամի աջակցութեամբ:

– «Եգիպտոսի, Սուտանի եւ Եթովպիոյ հայերը/1 – Գիտաժողովի նիւթեր (12-13 ապրիլ եւ 29-30 մայիս 2018)», խմբագիր՝ Անդրանիկ Տազեան, հրատարակչ՝ Հայկազեան համալսարանի Հայկական սփիւռքի ուսումնասիրութեան կեդրոն, Հայկազեան համալսարանի հրատարակչություն, տպագրութիւն՝ Ռուհանա Շիմալի, Պէյրութ, ապրիլ 2022, 782 էջ (հայերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, արաբերէն գիտական յօդուածներ, անոնց ամփոփումները՝ հայերէնով կամ անգլերէնով, գիտաժողովին առնչուած զանազան նիւթեր, հակիրճ տեղեկութիւններ հեղինակներուն մասին, լուսանկարներ, աղիւսակներ, վիճակագրական շրջանագիծեր եւ այլն):

– Թաթոյեան Ռոպերթ, «Կիլիկիա-հայութեան թիւը հայոց ցեղասպանութեան նախօրեակին», Հայոց ցեղասպանութեան թանգարան-հիմնարկ հիմնադրամի հրատարակչություն, Երեւան, 2021:

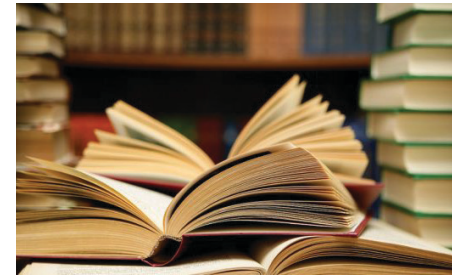
– Խաչատրեան Շուշան, «Կրօնի դերը հայոց ցեղասպանութեան իրագործման մէջ», Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի հրատարակչություն, Երեւան, 2020:

– «Հ. Դեւոնդ Ալիշան – Յորեւեանական գիտաժողովի նիւթերի ժողովածու», ՀՀ ԳԱԱ «Գիտութիւն» հրատարակչություն, Երեւան, 2021 [ապրիլ 2022], 653 էջ (17,4 x 24,9 սմ.) (6-8 յուլիս 2020-ին առջանց տեղի ունեցած գիտաժողովի նիւթերու ժողովածու, ռուսերէն ու անգլերէն ամփոփումներ): Տպագրուած է ՀՀ ԳԱԱ Մանուկ Աբեղեանի անուան Գրականութեան հիմնարկի գիտական խորհուրդին որոշումով եւ հրատարակուած է ՀՀ ԳԱԱ Հայագիտական ուսումնասիրութիւնները ֆինանսաւորող

համահայկական հիմնադրամի աջակցութեամբ:

– «Հայկազեան հայագիտական հանդէս», ԽԲ. տարի, Ա. գիրք, խմբագիր՝ Անդրանիկ Տազեան, Հայկազեան համալսարանի հրատարակչություն, տպագրութիւն՝ Ռուհանա Շիմալի, Պէյրութ, ապրիլ 2022, 644 էջ (հայերէն եւ անգլերէն գիտական յօդուածներ, անոնց ամփոփումները՝ նոյն լեզուներով, հակիրճ տեղեկութիւններ հեղինակներուն մասին, լուսանկարներ):

– Մխիթարեան Սերոբ-Սրապ, «Մեր գիւղի պատմութիւնը», խմբագիր, յառաջաբանի եւ ծանօթագրութեանց հեղինակ՝ Զրիստիէ Նաճարեան, Հայոց ցեղասպանութեան թանգարան-հիմնարկ հիմնադրամի հրատարակչություն, Երեւան, 2021 (հայոց

ցեղասպանութեան ականատեսներու յուշեր, յաւելումներ):

– Պօղոսեան Նարեկ, «Հայոց ցեղասպանութեան խնդիրը Ռաֆայէ Լեմքինի ուսումնասիրութիւններում», Հայոց ցեղասպանութեան թանգարան-հիմնարկ հիմնադրամի հրատարակչություն, Երեւան, 2020:

Պատրաստեց Գեորգ Նաթալի (Եազըճեան)

Առողջապահական

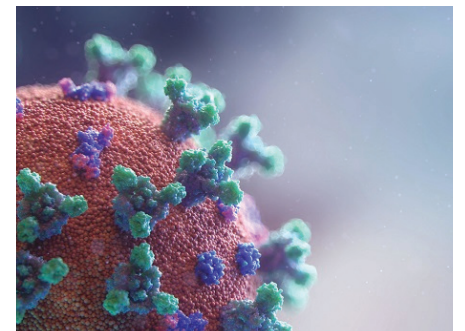
«Ֆրենքլնշթայն» Զորոնա Ժահրի Նոր Տարբերակ

Առողջապահութեան համաշխարհային կազմակերպութիւնը վերջերս հրապարակած է սկզբնական զեկուցում մը COVID-19-ի նոր տարբերակի՝ XE-ի մասին, որ նաեւ այլ սարսափազդու անուն ունի՝ «Ֆրենքլնշթայն»: Անկա օմիքրոնի BA.1 եւ BA.2 տարբերակներու խառնուրդն է, տեղեկացուցած է Fox News-ը:

Յայտարարուած է, որ «Ֆրենքլնշթայն»ը առայժմ հետաքրքրութիւն չի ներկայացներ եւ անհանգրստանալու առիթ չ'ստեղծեր, նշուած է Euronews-ի վերջերս ներկայացուած զեկուցումին մէջ:

XE տարբերակը առաջին անգամ յայտնաբերուած է Մեծն Բրիտանիոյ մէջ, Յունուար 19-ին, եւ ներկայիս արձանագրուած է աւելի քան 1000 պարագայ, նշուած է զեկուցումին մէջ:

XE-ն այն տարբերակն է, որ կը պատահի, երբ անձը կը վարակուի երկու կամ երեք տարբերակներով միեւնոյն ժամանակ. ատոր կը տրուի «X» տառը, որպէսզի զանազանուի որպէս խառնուրդ տարբերակ, բացատրած է Պըքլիի համալսարանի ճենոմիք նորարարական հիմնարկի գիտնական, տոքթոր Սթաշիա Ուայման: Ան նշած է, որ XE տարբերակը յառաջացած է այն անձերէն, որոնք վարակուած են թէ BA.1 եւ թէ՛ BA.2 տարբերակներէն: XE-ի «ճինոմային» յաջորդակա-

նութիւնը կազմուած է մասամբ BA.1-էն եւ մասամբ՝ BA.2-էն: Բայց սպիտակուց «քօտավորող» «ճին»ը որ կ'օգնէ ժահրին կաշելու առողջ բջիջներուն, կը պատկանի BA.2-ին: Հակառակ անոր որ անկա BA.2-ի մէկ մասն է, տակաւին յայտնի չէ, թէ արդեօք BA.2-ով նախորդ վարակումը դիմադրողականութիւն պիտի ապահովէ՝ XE-ի նկատմամբ, նշած է գիտնականը:

Որովհետեւ ժահրերը բնականօրէն «միւլէթթ» կ'ըլլան ժամանակի ընթացքին, ուրեմն խառնուրդ տարբերակները զարմանալի չեն եւ այսպիսով ներկայիս XE-ն, աւելի հակազդեցիկ չի թուիր ըլլալ նախորդ պատուաստումներու անձեռնմխելիութենէն խուսափելու համար, ըսած է Օհայոյի համալսարանի Ուեքսնըր բժշկական կեդրոնի վարակիչ հիւանդութիւններու գծով մասնագետ, տոքթոր քարլոս Մալվեսթրոփօ:

Afnil.com